

zaPAU

Jak Polak z Polakiem ...

Jednym z ważnych parametrów służących do oceny kondycji polskiej nauki jest częstość cytowania (w literaturze światowej) prac wykonanych przez polskich uczonych. Parametr ten jest również ważny w ocenie polskich czasopism naukowych, gdzie tzw. „impact factor” decyduje o ranżie periodyku. Warto więc przyrzeć się mechanizmom, które wpływają na te wskaźniki.

Oczywiście najważniejszy jest poziom publikowanych prac. Bardzo dobrej pracy, która stanowi faktyczny postęp, a jeszcze lepiej przełom w jakiejś dziedzinie nauki, nie da się po prostu pominąć i jest ona często przez wszystkich kompetentnych ludzi cytowana. Jeżeli w dodatku stanowi podstawę do rozwijania dalszych badań, sukces jest zapewniony.

Ale w dobie, gdy uczonych jest bardzo wielu, liczą się nie tylko prace wybitne, ważny jest również odbiór prac mniejszego kalibru. Bo takie stanowią większość i w rezultacie wpływają decydująco na statystyki. I tu zaczynają grać rolę czynniki mniej merytoryczne.

Najbardziej brzemienna w skutki jest tzw. zasada św. Mateusza: „Bo kto ma, temu będzie dodane i w nadmiarze mieć będzie; kto zaś nie ma, temu zabiorą nawet to, co ma”. Ta zasada działa w nauce z żelazną konsekwencją. I to na całym świecie.

Ponieważ znalezienie i uczciwe zacytowanie kompletu publikacji mających istotny związek z własną pracą jest dość uciążliwe (zwłaszcza w dziedzinach szybko się rozwijających, gdzie liczba badaczy jest bardzo duża, a nowe prace pojawiają się jak grzyby po deszczu), powstaje naturalna tendencja do zwracania uwagi przede wszystkim na tych, którzy (i) są już znani, a pominięcie ich wyników naraża autora na podejrzenie o ignorancję, oraz (ii) tych, którzy pracują w mocnych, opiniotwórczych ośrodkach, gdzie opinia o autorze może mieć znaczenie dla jego kariery.

Jasne, że w wyniku działania zasady św. Mateusza mocni stają się mocniejsi, a słabsi słabną.

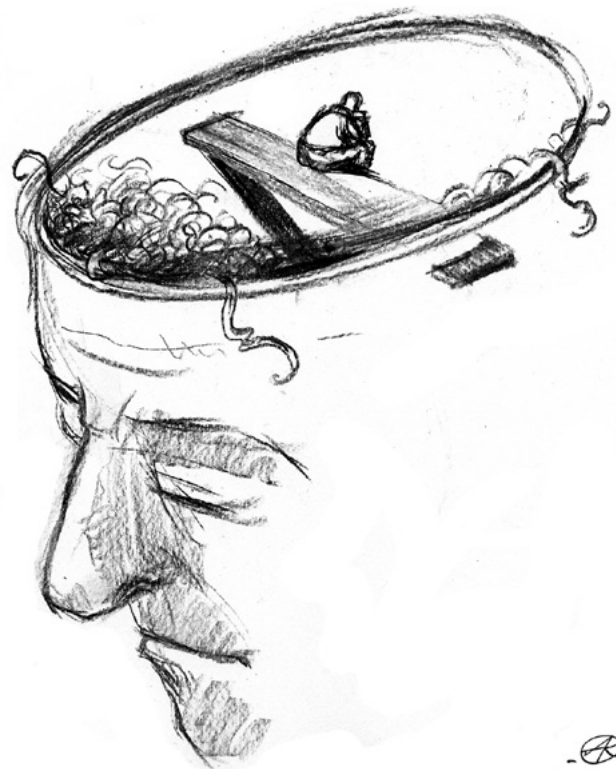
Niestety, należymy do grupy słabszych. Głównym tego czynnikiem jest wieloletnie zapóźnienie i izolacja od świata, zwłaszcza po ostatniej wojnie. Ten efekt powoli likwidujemy, ale pozostaje drugi, mianowicie: bardzo niskie, jak na Europę, finansowanie badań. Żenująco mały budżet nauki powoduje dwa skutki. Po pierwsze, w naturalny sposób obniża poziom i liczbę wykonywanych w Polsce prac. Ale to tylko jedna część problemu. Równie ważny jest brak środków na szeroką współpracę międzynarodową, co powoduje, że jesteśmy ciągle postrzegani jako kraj, gdzie – owszem – można znaleźć wybitnych uczonych i ewentualnie ściągnąć ich do siebie, ale nie warto aplikować tam o pracę. Po cóż więc starać się specjalnie o docenienie polskich autorów?

Podobnie jest – niestety – na naszym własnym podwórku. Zasada św. Mateusza jest tu również bezwzględna. A przecież wydawać by się mogło, że polskim uczonym powinno zależeć na dobrym wizerunku polskiej nauki, na pokazaniu, że nawet w ciężkich polskich warunkach można uzyskać dobry światowy poziom. Oczekiwałbym więc, że Polacy – w kraju czy za granicą – będą szczególnie troskliwie czytać i cytować prace swoich kolegów – Polaków. Jest dokładnie na odwrót.

To naturalnie kompleks prowincjuszy, którym imponuje centrala. Aby uniknąć posądzenia o prowincjonalność, Polacy starają się (czasem niezupełnie świadomie) zatrzeć ślady swojego pochodzenia. Myśląc, że zacytowanie uczonego z tzw. krajów rozwiniętych świadczy o przynależności do głównego nurtu nauki, zacytowanie zaś Polaka wskazuje na związek z zacofaną peryferią.

Obawiam się, że zmiana tego obyczaju będzie jeszcze trudniejsza niż zwiększenie budżetu na badania.

ABBA

rys. Adam Korpak

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak – grafika; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania artykułów i korespondencji oraz zaopatrywania ich własnymi tytułami. Artykułów niezamówionych redakcja nie zwraca.